

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 เลขที่รับ ๕๒๖๕/๒๕๖๕
 วันที่ ๓๑ มี.ค. ๒๕๖๕
 เวลา ๑๓.๕๗ น.

ที่ นร ๐๕๐๓/๒๕๖๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีขอรับมาพิจารณา ก่อนรับหลักการ [ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.]

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อ้างอิง หนังสือสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๑๓๗๗ ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๒/๕๐ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕

ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแจ้งว่า ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) แล้วเห็นชอบให้คณะรัฐมนตรีรับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปพิจารณา ก่อนรับหลักการ โดยให้รอการพิจารณาไว้ภายใน ๖๐ วัน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๑๘ นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอข้อสังเกตและผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มาเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๕

๑. รับทราบข้อสังเกตและผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีขอรับมาพิจารณา ก่อนรับหลักการ [ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ] ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ

๒. ให้ส่งคืนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ) ที่คณะรัฐมนตรีขอรับมาพิจารณา ก่อนรับหลักการ ไปยังสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนดเวลา พร้อมแจ้งข้อสังเกตดังกล่าวไปเพื่อประกอบการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

๓. ให้กระทรวงยุติธรรมร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และอยู่ระหว่างการทบทวนตามข้อสังเกตของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร แล้วเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรโดยเร็วต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดดำเนินการต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑
 สำนักงานการประชุม
 เลขที่รับ ๕๒๖๕
 วันที่ ๓๑ มี.ค. ๒๕๖๕ เวลา ๑๔.๕๕

ขอแสดงความนับถือ

 (นางณัฐฎา อนันตศิลป์)
 เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กลุ่มงานระเบียบวาระ
 วันที่ ๑๖๓ / ๒๕๖๕
 วันที่ ๕ เม.ย. ๒๕๖๕ เวลา ๑๐.๑๕ น.

กองนิติธรรม
 โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๓๕๓
 โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘
 ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@soc.go.th

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม
 วันที่ ๕๖๕ / ๒๕๖๕
 วันที่ ๓๑ / ๓๐ / ๒๕ เวลา ๑๖.๐๐ น.
 ส่งกลุ่มงาน ๙๖.๖.๖๖ ดำเนินการ

ส่วนที่สด
ที่ นร ๐๔๐๒/๕๐

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีขอรับมาพิจารณาก่อนรับหลักการ (ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ.)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๔๒๖๖
ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกาให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี
พิจารณา โดยให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเชิญผู้แทนกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องกับ
ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาร่วมพิจารณาโดยด่วนให้แล้วเสร็จ และเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาก่อน
เสนอสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนดเวลาที่ขอรับมา ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
แต่ละฉบับมีความสอดคล้องกับทิศทางนโยบายของคณะรัฐมนตรีและกรอบของงบประมาณ
ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเชิญผู้แทนสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
และสำนักงบประมาณร่วมพิจารณาด้วยทุกครั้ง และแจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรีภายในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวและได้จัดประชุม
เพื่อรับฟังความคิดเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕ โดยมีหน่วยงาน
ที่ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมบัญชีกลาง
กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กรมการปกครอง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และสำนักงานศาลยุติธรรม นอกจากนั้น เพื่อให้เป็นไป
ตามแนวทางที่ได้มีการอภิปรายในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕
ซึ่งขอให้ถือเป็นหลักการว่าในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมควร
เชิญผู้เสนอร่างกฎหมายนั้น ๆ มาปรึกษาหารือก่อน เพื่อจะได้ทราบถึงหลักการและเหตุผล
ของร่างกฎหมายนั้น และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายอนุชา นาคาศัย) ได้ตอบเห็นชอบด้วย
และได้รับมาเป็นแนวทางปฏิบัติ นั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เชิญสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ผู้เสนอร่างกฎหมายเข้าร่วมชี้แจงหลักการและเหตุผลของร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว ปรากฏผล
การพิจารณา ดังต่อไปนี้

๑. ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างกฎหมายและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฯ ดังต่อไปนี้

๑.๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอร่างฯ (นายธัญวัจนี กมลวงศ์วัฒน์)
ได้ชี้แจงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฯ ว่า เนื่องจากหลักการดั้งเดิมตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ชายและหญิงเท่านั้นที่จะสมรสกันได้ แต่ต่อมาเมื่อกาลเวลา
เปลี่ยนแปลงไปเกิดกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้นในสังคม ในต่างประเทศ
จึงมีแนวคิดว่าการกำหนดให้เฉพาะชายและหญิงสมรสกันได้เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกัน
แก่บุคคลทุกคนในสังคมจนนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับการก่อตั้งครอบครัวของบุคคล
ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศต่าง ๆ สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้น เห็นว่า การสมรส
เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐควรให้ความเสมอภาคแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงมีความจำเป็น
ในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องนี้เพื่อรองรับสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศเช่นเดียวกับในต่างประเทศ เช่น การสมรสของบุคคลเพศเดียวกันตามเพศวิถีหรือเพศสภาพ
ที่รัฐพึงดำเนินการให้แก่ประชาชนทุกคน

สำหรับสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ สามารถสรุปได้ว่า
เป็นการปรับแก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “ชายหญิง” เป็นคำว่า “บุคคล” หรือแก้ไขจากคำว่า
“สามีภรรยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” เพื่อให้ครอบคลุมถึงบุคคลทุกเพศทุกกลุ่มตามบริบทของสังคม
แก้ไขจากคำว่า “ชาย” หรือ “หญิง” เป็นคำว่า “ผู้หมั้น” หรือ “ผู้รับหมั้น” เพื่อให้เกิดความเสมอภาค
และเท่าเทียมกันระหว่างบุคคลในการเปิดกว้างให้บุคคลใดก็ตามสามารถเป็น “ผู้หมั้น” หรือ
“ผู้รับหมั้น” ก็ได้ แก้ไขอายุในการสมรสของบุคคลจาก “อายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์” เป็น “อายุสิบแปดปี
บริบูรณ์” เพื่อให้สอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่กำหนดอายุ “เด็ก” ไว้หมายความว่าถึง
บุคคลที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปีและยังคงอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับ
เด็กและเยาวชน

นอกจากนั้น กรณีที่มีประเด็นข้อโต้แย้งต่าง ๆ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ
พิจารณาแล้ว มีความเห็นสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ ความจำเป็นในการตราเป็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เห็นว่า การตราแยกเป็นกฎหมายเฉพาะ
สมควรที่จะนำไปใช้แก่กลุ่มบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลโดยเฉพาะมากกว่า เช่น กลุ่มผู้ให้บริการทางเพศ
(sex worker) แต่กรณีนี้เป็นเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชนในการก่อตั้งครอบครัว
ของบุคคลทุกคนที่ควรจะได้รับเป็นเรื่องปกติจากรัฐเช่นเดียวกันกับชายและหญิงอยู่แล้ว
จึงเป็นที่มาของการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมในหลักกฎหมายทั่วไปตามที่กำหนดอยู่ในประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ โดยไม่มีผลกระทบต่อประเด็นถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับสถานะสามีภรรยาที่มีอยู่เดิม
ไม่ว่าจะเป็นหลักความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรหรือหลักการสืบสายโลหิตในการรับมรดก

๑.๑.๒ ความขัดแย้งกับหลักความเชื่อ โดยที่มีการโต้แย้งว่าร่างพระราชบัญญัติฯ
อาจขัดหรือแย้งกับหลักความเชื่อทางศาสนานั้น เห็นว่า ในต่างประเทศที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการสมรส
เท่าเทียมของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศต่างมีกลุ่มศาสนาที่ไม่เห็นด้วยเช่นกัน แต่สามารถ
ตราเป็นกฎหมายได้บนพื้นฐานของหลักความเท่าเทียมกัน ตลอดจนความเชื่อและเสรีภาพ
ของปัจเจกบุคคลที่จะพิจารณาและตัดสินใจเลือกที่จะกระทำการสมรสกันของบุคคลสองคนโดยไม่ได้

บังคับให้กลุ่มศาสนาอื่นที่มีความเห็นแตกต่างต้องกระทำการอย่างเดียวกัน โดยเห็นว่าเป็นสิทธิที่รัฐได้รับรองและคุ้มครองให้แก่ประชาชนทุกคนโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับหรือยึดโยงกับเรื่องของความเชื่อทางศาสนาหรือประเพณีดั้งเดิมที่ถือปฏิบัติกันมา

๑.๑.๓ ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย โดยที่มีการยกประเด็นว่าในขณะนี้ ได้มีร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ของกระทรวงยุติธรรมที่กำลังจะเสนอเข้าสู่การพิจารณาในชั้นรัฐสภาแล้ว จึงอาจมีความซ้ำซ้อนกับร่างพระราชบัญญัติฯ ที่มีสาระสำคัญทำนองเดียวกัน กรณีนี้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับสามารถดำเนินไปพร้อมกันได้ โดยฉบับหนึ่งเป็นเรื่องเฉพาะของคู่ชีวิต (Civil Partnership) และอีกฉบับหนึ่งเป็นเรื่องทั่วไปของการสมรส (Marriage) ซึ่งเป็นคนละเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน คณะรัฐมนตรีจึงสามารถพิจารณาและมีมติรับหลักการของร่างกฎหมายนี้ได้โดยไม่มีผลเป็นการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเดิมที่ได้มีการรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ของกระทรวงยุติธรรมแล้ว

๑.๑.๔ ภาระทางงบประมาณ กรณีที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันของบุคคลนี้เห็นว่า เป็นเรื่องที่ส่งผลดีในภาพรวมมากกว่าโดยจะทำให้ประชาชนในประเทศเกิดความเชื่อมั่นในการลงทุนมากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างรากฐานของสังคมและมีเป้าหมายในชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงในการก่อสร้างครอบครัวร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพราะเชื่อมั่นในความเสมอภาคทางกฎหมายของบุคคลทุกคนที่ประเทศไทยให้การยอมรับและการปรับปรุงกฎหมายช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่สังคมโลก

๑.๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(๑) สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นว่า เมื่อพิจารณาภารกิจในภาพรวมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการดูแลกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ รวมถึงบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้ว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แต่มีข้อสังเกตว่าอาจจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องและอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ด้วยเช่นกัน เช่น มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้สอดคล้องกับกรณีที่มีการแก้ไขจากคำว่า “สามีและภรรยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เนื่องจากมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริมการก่อตั้งครอบครัวของบุคคล เพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๓ กระทรวงการต่างประเทศ

(๑) กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยเป็นการดำเนินการที่คล้ายคลึงกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ที่กระทรวงการต่างประเทศ

ได้เห็นชอบด้วยในหลักการรองรับสิทธิและหน้าที่ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกัน อีกทั้งขอยืนยันว่า การเสนอร่างกฎหมายนี้เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ไทยเป็นรัฐภาคีและมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่กำหนดให้รัฐภาคีจะต้องดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อประกัน ความเสมอภาคแห่งสิทธิและความรับผิดชอบของคู่สมรสในการก่อตั้งครอบครัวโดยเท่าเทียมกัน และไม่มีการแบ่งแยกว่าต้องเป็นชายหรือหญิง อันเป็นไปตามหลักการที่ว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกัน ตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งนี้ จะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานสากลในทาง กฎหมายระหว่างประเทศ

(๒) กรมองค์การระหว่างประเทศ เห็นว่า สิทธิในการสมรสและการมี ครอบครัวได้รับการรับรองในกฎหมายระหว่างประเทศตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และหลักการยกย่องการตราว่าด้วยการปรับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ค.ศ. ๒๐๐๖ (THE YOGYAKARTA PRINCIPLES) ที่กำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวโดยไม่คำนึงถึงทางเพศสภาพ หรือเพศวิถี โดยเฉพาะการคุ้มครองครอบครัวไม่ให้เกิดเป็นเป้าหมายของการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่ง เพศสภาพและเพศวิถีของบุคคลในครอบครัว ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีจึงมีพันธกรณีในการรับรอง คุ้มครอง และสร้างหลักประกันสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวของประชาชนตามแนวทางดังกล่าวด้วย โดยในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศมีภารกิจในการอำนวยความสะดวกให้แก่ตัวแทนทางทูต หรือบุคลากรในองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาสถานเอกอัครราชทูตหรือองค์การระหว่าง ประเทศต่าง ๆ ได้มีการเรียกร้องให้ประเทศไทยให้การรับรองคู่สมรสเพศเดียวกันหรือบุคคลซึ่งได้ จัดทะเบียนรับรองการใช้ชีวิตคู่ของตัวแทนทางทูตหรือบุคลากรในองค์การระหว่างประเทศ ในสถานะ “คู่สมรส” ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน สำหรับองค์การระหว่างประเทศและการประชุมระหว่างประเทศในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ พบว่า มีการกำหนดความหมายของคำว่า “บุคคลในครัวเรือน” ไว้กว้างกว่าคำว่า “คนในครอบครัว” ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต กรณีนี้กระทรวงการต่างประเทศ จึงมีแนวทางปฏิบัติภายในในการยอมรับและอำนวยความสะดวกให้แก่คู่สมรสเพศเดียวกัน ของตัวแทนทางทูตหรือบุคลากรในองค์การระหว่างประเทศ เช่น การออกบัตรแสดงตนให้แก่ คนในครอบครัวในฐานะ “คู่สมรส” ของบุคคลเพศเดียวกันของตัวแทนทางทูตหรือบุคลากร ในองค์การระหว่างประเทศ แทนการใช้คำว่า “คนรับใช้ส่วนตัว” ตามแนวทางเดิมที่เคยปฏิบัติมา ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมากระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นด้วยในหลักการของร่างกฎหมายนี้ รวมถึงร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ด้วย และไม่ว่ากฎหมายฉบับใดมีผลใช้บังคับแล้ว กระทรวงการต่างประเทศสามารถปฏิบัติภารกิจในส่วนที่เกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญาต่าง ๆ ในต่างประเทศได้ตามที่ได้รับมอบอำนาจจากกระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวไว้แล้ว

๑.๔ กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เห็นว่า นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๕ กระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ขับเคลื่อนร่างกฎหมายที่มี สาระสำคัญทำนองเดียวกันเกี่ยวกับการรับรองสิทธิการสร้างครอบครัวในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพศเดียวกันอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ได้รับการรับรองในทางระหว่างประเทศ คือ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (เรื่องเสรีที่ ๓๕๑/๒๕๖๓) ที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว และอยู่ระหว่างการทบทวนร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมก่อนเสนอกลับไปให้รัฐสภาพิจารณา ซึ่งที่ผ่านมากรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ศึกษาแนวทางการยกร่างกฎหมายของต่างประเทศแล้ว พบแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยว่า สมควรดำเนินการตราเป็นกฎหมายเฉพาะดังเช่นกรณีของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เพื่อนับเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการดำเนินการในเรื่องนี้ก่อนที่จะพัฒนากฎหมายไปสู่การสมรสที่เท่าเทียมกันโดยสมบูรณ์ในอนาคตต่อไป ทั้งนี้ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้มีการจัดทำประชาพิจารณ์และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มบุคคลที่มีข้อคัดค้านตามหลักความเชื่อทางศาสนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันในการเสนอให้ตราเป็นกฎหมายเฉพาะขึ้นมาก่อน

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. กับร่างพระราชบัญญัติฯ แล้ว เห็นว่า ให้สิทธิและความคุ้มครองในสาระสำคัญที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะไม่สมบูรณ์เท่าเทียมกันทั้งหมดแต่อย่างน้อยสามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ในระดับหนึ่งแล้ว อีกทั้งเมื่อร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไม่ขัดข้องที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะนำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่มีสาระทำนองเดียวกันนี้มาพิจารณาประกอบไปพร้อมกัน เพื่อช่วยให้การแก้ไขปรับปรุงร่างกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อนึ่ง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีข้อสังเกตเพิ่มเติมด้วยว่า หากต่อไปจะมีการรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และได้มีการมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมเป็นเจ้าภาพรับไปดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อประกอบกับร่างกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยแล้ว กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีข้อห่วงใยเป็นอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความล่าช้าของกระบวนการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายที่ต้องเริ่มดำเนินการใหม่ทั้งหมด ยิ่งส่งผลให้การคุ้มครองและรับรองสิทธิต่าง ๆ ของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ดำเนินการมาจนใกล้จะสัมฤทธิ์ผลแล้วต้องล่าช้าออกไปโดยไม่มีสมควรทั้ง ๆ ที่มีร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ซึ่งกำลังจะเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาในขณะนี้แล้ว

๑.๕ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง เห็นว่า กรมการปกครอง ในฐานะนายทะเบียนที่มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้แก่คู่สมรสตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัวพิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และเมื่อร่างกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว กรมการปกครองไม่ขัดข้องในการที่จะเป็นผู้ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้สอดคล้องตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชนต่อไป

๑.๖ กระทรวงการคลัง โดยกรมบัญชีกลาง เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีสาระสำคัญเป็นการทำให้สถานะของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเกิดความเสมอภาคเท่าเทียมกับชายหรือหญิง โดยการปรับแก้ไขถ้อยคำเป็นคำว่า “คู่สมรส” และเมื่อร่างกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในการได้รับเงินสวัสดิการต่าง ๆ จากรัฐของคู่สมรสแม้จะเป็นบุคคลเพศเดียวกันก็ตาม ซึ่งเป็นกรณีที่แตกต่างกันไปจากร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ที่ยังไม่ได้มีการบัญญัติรองรับ

ไปถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ด้วย นอกจากนั้น ได้ยกตัวอย่างกรณีของการจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการที่แม้จะกำหนดให้จ่ายเงินแก่ “สามีหรือภริยา” แต่ต่อไปเมื่อมีการแก้ไขให้คู่สมรสหมายถึงบุคคลเพศเดียวกันด้วยแล้ว อาจทำให้มีการขยายความในการจ่ายเงินบำเหน็จตกทอดให้แก่บุคคลที่เป็น “คู่สมรส” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้โดยไม่ต้องยึดโยงกับสถานะการเป็น “สามีหรือภริยา” ดังเช่นกฎหมายเดิมอีกต่อไป

๑.๗ สำนักงานศาลยุติธรรม เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งมีสาระสำคัญทำนองเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ของกระทรวงยุติธรรม ที่เป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันของบุคคลและสำนักงานศาลยุติธรรมได้เคยเข้าร่วมพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว

๑.๘ สำนักนายกรัฐมนตรี

(๑) สำนักงบประมาณ เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เนื่องจากเป็นการสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมกันของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ อีกทั้งหากมีการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว สำนักงบประมาณไม่มีข้อขัดข้องทางงบประมาณที่จะดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนี้

(๒) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เห็นชอบด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยเห็นว่า ร่างกฎหมายนี้เป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีความเท่าเทียมกันและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการเลือกคู่ครองตามความสมัครใจของบุคคลทั้งสองฝ่าย เป็นการให้โอกาสในการรับรองสิทธิต่าง ๆ ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การทำนิติกรรม ธุรกรรม หรือการติดต่อราชการต่าง ๆ อย่างไรก็ดี โดยที่ร่างกฎหมายนี้ค่อนข้างคล้ายคลึงกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ของกระทรวงยุติธรรม จึงมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของกฎหมายที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงและอาจพิจารณาบูรณาการกฎหมายทั้งสองฉบับเข้าด้วยกันเพื่อความสมบูรณ์ของกฎหมาย และสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดทำกฎหมายของประเทศไทยและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายในเรื่องนี้ด้วย

๒. ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อกำหนดให้ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันสามารถหมั้นหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องเงื่อนไขแห่งการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาให้มีสิทธิและหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา การจัดการสินสมรสและหนี้สินร่วมกัน แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วยการสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส และเรื่องความปกครอง การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส แก้ไขเพิ่มเติมให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันสามารถรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้

โดยการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติม เรื่องการถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดกและเรื่องทายาทโดยธรรมให้มีสิทธิ ในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิตแล้ว

ในการนี้ เมื่อพิจารณาหลักการและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ประกอบกับความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว สำนักงานฯ มีความเห็น ดังต่อไปนี้

๒.๑ เหตุผลและความจำเป็นในการตรากฎหมาย

โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๔ กรณีที่มีผู้ยื่นคำร้องว่า มาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กำหนดให้การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อ ชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่ สรุปความได้ว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ บุคคลย่อมเสมอกันตามกฎหมาย ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิ เท่าเทียมกัน และต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ มีเสรีภาพ ในการดำเนินชีวิตภายใต้หลักความเสมอภาคตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไข อันเป็นสาระสำคัญของบุคคลกล่าวคือ บุคคลที่มีข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเหมือนกัน ย่อมได้รับการปฏิบัติเหมือนกัน ขณะเดียวกันบุคคลที่มีข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญแตกต่างกัน ย่อมได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน โดยหลักความเสมอภาคของสิทธิในการจัดตั้งครอบครัวเกี่ยวกับเพศ ของคู่สมรสสามารถดำเนินการได้ โดยบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาใหม่เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนถึง กฎหมายหลักที่ได้วางรากฐานความเป็นสถาบันครอบครัวมาตั้งแต่อดีตกาล ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว บัญญัติให้ชายและหญิงเท่านั้นที่มีสิทธิสมรสกันตามกฎหมาย แม้จะดูเหมือนเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหา สาระมีเหตุผลสอดคล้องตามธรรมชาติ (True law is right reason, harmonious (in agreement) with nature) และเป็นไปตามขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของสังคมไทย นัยความหมาย ของความเสมอภาคระหว่างชายกับหญิงมิใช่การบัญญัติกฎหมายให้ชายเป็นหญิงหรือให้หญิงเป็นชาย เพราะเพศนั้นเป็นการแบ่งแยกมาโดยธรรมชาติ (an act of God) ซึ่งเพศที่ถือกำเนิดมานั้นเลือกไม่ได้ หากจะมีข้อยกเว้นบ้างก็ควรจะไปคุ้มครองต่างหากเป็นการเฉพาะ การให้ความเสมอภาคระหว่าง ชายหญิงจึงมิใช่การให้ถือว่าเหมือนกัน แต่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับเพศสภาพของบุคคลนั้น ๆ ในการนี้ กฎหมายจะต้องรับรู้และแยกเพศชายและหญิงเป็นหลักไว้ก่อน จึงจะให้ความเสมอภาคได้ เช่น หญิงตั้งครรภ์ได้ เห็นได้ว่า สิ่งที่ไม่เหมือนกันจะปฏิบัติให้เหมือนกันไม่ได้ การปฏิบัติให้ถูกต้องสอดคล้อง กับวิถีของธรรมชาติจะสร้างความเสมอภาคระหว่างชายหญิงได้ อีกทั้งการไม่กำหนดเพศในการสมรส อาจมีผู้ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQI) มาจดทะเบียนสมรสเพื่อหวัง ผลประโยชน์ต่าง ๆ ของรัฐ หรือประโยชน์จากการลดหย่อนภาษี อันอาจส่งผลต่อความมั่นคง ของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากนั้น กรณีที่อ้างว่าไม่ได้รับสิทธิ ในฐานะคู่สมรส เช่น การให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล การได้รับสวัสดิการของคู่สมรส สิทธิการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิด หรือสิทธิในฐานะทายาทโดยธรรม เห็นว่าเป็นกรณีที่ มิได้เกิดจากสถานภาพการสมรสโดยตรง แต่เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติจึงสามารถแก้ไขได้ โดยบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะ ดังเช่นที่มีการยกร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ดังนั้น จึงเห็นว่า มาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์ สืบสาน

การดำรงอยู่ของสังคมและชนบทธรรมเนียมประเพณีที่สังคมยึดถือ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชายและหญิงตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะความแตกต่างในเรื่องเพศ มิได้ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งยังช่วยส่งเสริมความมั่นคงของรัฐและเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พร้อมทั้งได้มีข้อเสนอแนะว่า รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องสมควรพิจารณาดำเนินการตรากฎหมายเพื่อรับรองสิทธิและหน้าที่ของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสมต่อไป

จากแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว สำนักงานฯ พิจารณาเหตุผลและความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัตินี้แล้ว เห็นว่า โดยที่ในปัจจุบันนี้บริบทของสังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงไป เกิดกลุ่มบุคคลที่มีวิถีทางเพศที่แตกต่างไปจากในอดีตที่มีเพียงชายและหญิง กลายเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้นมากในสังคม รัฐจึงควรมีมาตรการเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะแก่บุคคลกลุ่มนี้เป็นกรณียกเว้น (the exceptional case) เพื่อให้ได้รับสิทธิและความคุ้มครองในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยสมควรตราเป็นกฎหมายเฉพาะดังเช่นกรณีที่เคยดำเนินการมา เช่น พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ซึ่งน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่าการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไปอันมีการยึดถือหลักการตามวิถีธรรมชาติของมนุษย์และวิถีชีวิตดั้งเดิม ชนบทธรรมเนียมและจารีตประเพณีของสังคมไทยมาอย่างช้านานว่า การสมรสกระทำได้เฉพาะเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น และในขณะเดียวกันการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายทั่วไปเช่นนี้ย่อมส่งผลให้คู่สมรสที่เป็นบุคคลเพศเดียวกันมีสิทธิเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศได้เท่าที่กำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น แต่การตราเป็นกฎหมายแยกโดยเฉพาะเพื่อกำหนดรองรับให้มีสิทธิบางประการที่กำหนดอยู่ในกฎหมายฉบับอื่นได้ด้วยจึงน่าจะเหมาะสมมากกว่าดังเช่นสิทธิในการจัดการแทนผู้เสียหายและอำนาจดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหากเรื่องใดที่ได้มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะก็ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม นอกจากนี้ การแก้ไขถ้อยคำโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า “สามีภริยา” เป็นคำว่า “คู่สมรส” เพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้น โดยรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่กระทำการสมรสกันด้วย ย่อมส่งผลกระทบบอย่างมีนัยสำคัญต่อกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่มีการบัญญัติรองรับสิทธิของ “คู่สมรส” ไว้แล้วและยังคงยึดถือหลักการสำคัญว่าหมายถึงชายและหญิงที่กระทำการสมรสกันเท่านั้น โดยอาจมีการให้สิทธิแก่สามีและภริยาที่แตกต่างกันอยู่ กรณีเช่นนี้หากให้ความหมายรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมดด้วยแล้ว จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกฎหมายแต่ละฉบับอย่างรอบคอบ เพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ อายุขั้นต่ำในการจดทะเบียนสมรส

โดยที่ร่างมาตรา ๑๕ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๔๘) กำหนดให้การสมรสจะกระทำต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ ซึ่งแตกต่างไปจากหลักการเดิมที่กำหนดอายุไว้ที่สิบเจ็ดปีบริบูรณ์ กรณีนี้พิจารณาแล้ว เห็นว่า การกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่สิบเจ็ดปีบริบูรณ์เป็นความเหมาะสมของสภาพร่างกายตามธรรมชาติแล้ว ประกอบกับแม้จะมีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมอายุเป็นสิบแปดปี

บริบูรณ์แต่ยังถือว่าเป็นผู้เยาว์ตามมาตรา ๑๙ ที่จะกระทำการสมรสได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา ๑๔๕๔ ประกอบกับมาตรา ๑๔๓๖ และมาตรา ๑๔๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่เช่นเดิม และในขณะเดียวกันเมื่อเป็นการเสนอแก้ไขในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่ออีกด้านหนึ่งต่อบุคคลต่างเพศให้ต้องถูกขยายระยะเวลาที่จะทำการสมรสได้ออกไปอีกหนึ่งปีด้วยเช่นกัน อันเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิของชายและหญิงตามกฎหมายเดิม

๒.๓ การรับบุตรบุญธรรม

โดยที่ร่างมาตรา ๖๕ (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔๘/๔๒) กำหนดให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันและจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว สามารถรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดา มารดา และบุตร แล้วแต่กรณี ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวพิจารณาแล้ว เห็นว่า การรับบุตรบุญธรรมมาอุปการะเลี้ยงดูเพื่ออยู่ร่วมกันในครอบครัวที่มีคู่สมรสของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเปลี่ยนแปลงสถาบันครอบครัวในรูปแบบใหม่ให้แตกต่างไปจากครอบครัวเดิมที่เคยประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตร อีกทั้งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อกระบวนการตรวจสอบและกลั่นกรองที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว ประกอบกับยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอเกี่ยวกับเนื้อหาของร่างกฎกระทรวงที่จะกำหนดเรื่องการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมของคู่สมรสที่เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมา สำนักงานฯ จึงเห็นว่า คณะรัฐมนตรียังไม่สมควรรับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งนายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการก่อตั้งครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งระบบ นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับสถานะ "คู่สมรส" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตาม โดยที่ขณะนี้มีการเสนอร่างกฎหมายที่มีหลักการทางกฎหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสำนักงานฯ ตรวจสอบพิจารณาแล้ว (เรื่องเสร็จที่ ๓๕๑/๒๕๖๓) และอยู่ระหว่างการทบทวนร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรมตามที่คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร ได้ตั้งข้อสังเกตบางประการก่อนเสนอกลับไปให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอีกครั้ง จึงเห็นควรมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการผลักดันร่างกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพด้านนโยบายทางกฎหมายของรัฐบาล และเป็นการรับรองสิทธิการสร้างครอบครัวในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพศเดียวกันอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ได้รับการรับรองในทางระหว่างประเทศ อีกทั้งสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๖๔ และเป็นเรื่องที่กำหนดอยู่ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๖) แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ที่ประสงค์ให้เร่งดำเนินการให้ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีผลใช้บังคับซึ่งจะส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความครอบคลุมและรัดกุมยิ่งขึ้น และช่วยจัดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต

ตามเทศวิถึของบุคคลให้เท่าทันต่อบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยกับประชาคมระหว่างประเทศที่แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาธรรมและความตั้งใจที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนเทียบเท่ากับระดับสากล

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม

ฝ่ายกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

โทร. ๐๒๓ ๒๒๕ ๐๙๔๓ (นายวรกรฯ)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๗๐๑

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@ocs.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสุกัษรา สังกัษทอง)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กองนิติธรรม

(สำเนา)

เลขรับ ๓๒/๒๕๖๓ วันที่ ๑๘ มิ.ย. ๒๕๖๓

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ และเอกสารประกอบในเรื่องนี้

ข้าพเจ้ากับคณะขอเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติมาเพื่อโปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและหากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ก็ขอได้โปรดนำเสนอวุฒิสภาพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ธีญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ ผู้เสนอ

(นายธีญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) พิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ผู้เสนอ

(นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) ณัฏฐ์สร กุลเศรษฐสิทธิ์ ผู้เสนอ

(นางสาวณัฏฐ์สร กุลเศรษฐสิทธิ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) ญาณธิชา บัวเพื่อน ผู้เสนอ

(นางสาวญาณธิชา บัวเพื่อน)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) อมรัตน์ โชคปมิตต์กุล ผู้เสนอ

(นางอมรัตน์ โชคปมิตต์กุล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) วิโรจน์ ลักขณาอดิศร ผู้เสนอ

(นายวิโรจน์ ลักขณาอดิศร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) วาโย อัครรุ่งเรือง ผู้เสนอ

(นายวาโย อัครรุ่งเรือง)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) ณัฐวุฒิ บัวประทุม ผู้เสนอ

(นายณัฐวุฒิ บัวประทุม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) ณัฐชา บุญไชยอินสวัสดิ์ ผู้เสนอ

(นายณัฐชา บุญไชยอินสวัสดิ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) เบญจา แสงจันทร์ ผู้เสนอ

(นางสาวเบญจา แสงจันทร์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(ลงชื่อ) องค์การ ชัยบุตร ผู้เสนอ

(นายองค์การ ชัยบุตร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล

(โปรดพลิก)

(ลงชื่อ) คำพอง เทพาคำ ผู้เสนอ
(นายคำพอง เทพาคำ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) ธีรรัชชัย พันธุมาศ ผู้เสนอ
(นายธีรรัชชัย พันธุมาศ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) ทวีศักดิ์ ทักซิณ ผู้เสนอ
นายทวีศักดิ์ ทักซิณ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) พลตำรวจตรี สุพิศาล ภักดีนฤนาถ ผู้เสนอ
(สุพิศาล ภักดีนฤนาถ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) สมเกียรติ ถนอมสินธุ์ ผู้เสนอ
(นายสมเกียรติ ถนอมสินธุ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล

(ลงชื่อ) กัญจน์พงศ์ จงสุทธนามณี ผู้เสนอ

(นายกัญจน์พงศ์ จงสุทธนามณี)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล

(ลงชื่อ) รังสิมันต์ โรม ผู้เสนอ
(นายรังสิมันต์ โรม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) จิรัฎฐ์ ทองสุวรรณ ผู้เสนอ
(นายจิรัฎฐ์ ทองสุวรรณ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) สุรเชษฐ์ ประวีณวงศ์วุฒิ ผู้เสนอ
(นายสุรเชษฐ์ ประวีณวงศ์วุฒิ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) เท่าพิภพ ลิ้มจิตรกร ผู้เสนอ
(นายเท่าพิภพ ลิ้มจิตรกร)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล
(ลงชื่อ) ปกรณ์วุฒิ อุดมพิพัฒน์สกุล ผู้เสนอ
(นายปกรณ์วุฒิ อุดมพิพัฒน์สกุล)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวหน้าไกล

สำเนาถูกต้อง

(นายสมิทธิชัย จันทรเพ็ญ)

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานระเบียบวาระ

สำนักงานการประชุม

วันนา พิมพ์

กิมมาน

ปิตรี ตรวจ

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และ มาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยัง กำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่ม คำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งซึ่งบุคคลสองคน สมรสกัน ให้มีสิทธิและหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และ มาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ ของคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินและหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙ มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๔๙๘ มาตรา ๑๔๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไข ลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง(มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกัน และระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรพตามกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติ ให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

๘. ให้กรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ชำระค่าคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำกัดมิให้รับมรดก
ฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกัน
ตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑)
และมาตรา ๑๖๒๘)

เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิดความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายผู้หมั้นให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายผู้รับหมั้น แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่ผู้รับหมั้นยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้น หรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายผู้รับหมั้นต้องรับผิดชอบ ทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ฝ่ายผู้หมั้นเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๓๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบ ค่าทดแทน ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับหมั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายผู้หมั้นด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งบุคคลหรือบุคคลนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

ในกรณีที่ผู้รับหมั้นเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่ผู้รับหมั้นพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับหมั้นนั้นก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นตาย ผู้รับหมั้นไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายผู้หมั้น”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้รับหมั้นทำให้ผู้หมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้รับหมั้นนั้น ผู้หมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้ผู้รับหมั้นคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ผู้หมั้นทำให้ผู้รับหมั้นไม่สมควรสมรสกับผู้หมั้นนั้น ผู้รับหมั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ผู้หมั้น”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๕ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้น เมื่อได้บอกเลิกสัญญาหมั้นแล้วตามมาตรา ๑๔๔๒ หรือมาตรา ๑๔๔๓ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๖ บุคคลอาจเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราคู่หมั้นของตนโดยรู้หรือควรจะรู้ถึงการหมั้นนั้นได้โดยไม่ต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสาม ของมาตรา ๑๔๔๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำของผู้อื่นอันจะเป็นเหตุให้เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ผู้อื่นนั้นได้กระทำการดังกล่าว”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะกระทำได้อีกเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่าย มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๔๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลวิกลจริตหรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๐ บุคคลสองคนซึ่งเป็นญาติสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดีเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๑ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง จะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้”

มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๕๒ การสมรสจะทำได้เมื่อบุคคลสองคนยินยอมเป็นคู่สมรสกันและต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียนและให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย”

มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะบุคคลฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าบุคคลทั้งสองนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าว จดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของบุคคลทั้งสองนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาบุคคลทั้งสองได้จดทะเบียน สมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนจดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ใน ทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อ นายทะเบียนแล้ว”

มาตรา ๒๑ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน
“หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๑ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรส
คู่สมรสต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน”

มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๒ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนด จำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือ เสมือนไร้ความสามารถ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ ร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้”

มาตรา ๒๕ ให้ยกเลิกชื่อในหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยใช้ความต่อไปนี้แทน
“หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๖๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนสมรสความสัมพันธ์ ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้น ให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้”

มาตรา ๒๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรสกันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส”

มาตรา ๒๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖ คู่สมรสต้องจัดการสินสมรสรวมกันหรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้
 - (๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน หรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์
 - (๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี
 - (๔) ให้กู้ยืมเงิน
 - (๕) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานะานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา
 - (๖) ประนีประนอมยอมความ
 - (๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย
 - (๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงานหรือศาล
- การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่ยกเว้นไว้วรรคหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๖/๑ คู่สมรสจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๗ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวน บำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนีอันเกิดแต่การฟ้อง ต่อสู้ หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหน้าที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน”

มาตรา ๓๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๑ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกสินสมรสที่เกินกว่าส่วนของตน ให้แก่บุคคลใดได้”

มาตรา ๓๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดการบ้านเรือนหรือจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวเป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะกระทำ หรือกำลังกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็น ได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำกรนั้นได้”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๘๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

- (๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
 (๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความเสียหายให้แก่สินสมรส”

มาตรา ๓๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจในการจัดการสินสมรสของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในกรณีนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้”

มาตรา ๓๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๕ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า”

มาตรา ๔๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตาม มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส”

มาตรา ๔๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นคู่สมรสกัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่ฟ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสีธรรมระหว่างคู่สมรสตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้คู่สมรสฟ้องร้องกันเองได้ หรือเป็นการยึด หรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียม ที่ยังมีได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล”

มาตรา ๔๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้ด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น”

มาตรา ๔๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าคู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย”

มาตรา ๔๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๐ หนี้ที่คู่สมรสเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรส ดังต่อไปนี้

(๑) หนี้เกี่ยวกับการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่สภาพ

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งคู่สมรสทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน”

มาตรา ๔๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๑ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น”

มาตรา ๔๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๕๘๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายละครึ่ง”

มาตรา ๔๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคัดค้าน ศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่ง หรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม”

มาตรา ๔๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๙๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว คู่สมรสต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน”

มาตรา ๔๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔๙๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส”

มาตรา ๕๐ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๑๔๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔๙๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง”

มาตรา ๕๑ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนบุคคลมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อบุคคลนั้นมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส”

มาตรา ๕๒ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๐๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๘ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวไว้เสียด้วย”

มาตรา ๕๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่ากันแล้ว”

มาตรา ๕๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอุปการะเลียงคูหรือยกย่องผู้อื่นฉนั้นคู่สมรส ประพฤติชู้ หรือมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอาจิม อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นคู่สมรสของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่

ร่วมกันฉนั้นคู่สมรสมาค้ำหนึ่งประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำร้าย หรือทรมาณร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี

ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นคู่สมรสกันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) คู่สมรสสม์ครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉนั้นคู่สมรสได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลียงคูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉนั้นคู่สมรสมาค้ำหนึ่งประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉนั้นคู่สมรสต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดทณฑ์บนที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นโรคติดต่อย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมึลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสภาพแห่งกายทำให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่อาจมีเพศสัมพันธ์ได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

มาตรา ๕๕ ให้อีกเลิกความในมาตรา ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่าานั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๘) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าการประพฤติของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันคู่สมรสโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้”

มาตรา ๕๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณีหย่าโดยความยินยอม ให้คู่สมรสทำความตกลงเป็นหนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด”

มาตรา ๕๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าคู่สมรสหย่าโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าคู่สมรสทั้งสองฝ่าย หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด”

มาตรา ๕๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากคู่สมรสอีกฝ่ายและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไปในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้ และคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งของตนในทำนองประพฤตืชู้ก็ได้

ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้”

มาตรา ๕๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสและการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร”

มาตรา ๖๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส
แต่ในระหว่างคู่สมรส

(ก) ถ้าเป็นการหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของคู่สมรส
ตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่าง
คู่สมรสนั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า”

มาตรา ๖๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากัน”

มาตรา ๖๒ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคนไร้ความสามารถและ
คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดย
อนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)

มาตรา ๖๓ ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๔๘/๑๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถและ
ศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสอีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณี
เช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความ
เสียหายแก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้”

มาตรา ๖๔ ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๔๘/๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๔๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างคู่สมรส หรือระหว่างบิดามารดากับบุตร นั้นย่อม
เรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอ
แก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะ
ของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี”

มาตรา ๖๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๔๘/๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“มาตรา ๑๕๔๘/๔๒ ให้คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายนี้
มีสิทธิรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดา
มารดาและบุตรแล้ว แต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามี
ภรรยา หรือสามี หรือภรรยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ในกรณีที่ต่างฝ่ายต่างมีบุตรก่อนที่
คู่สมรสนั้น ได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตาม
มาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๖๖ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๑๖๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ที่ฆ่านั้นเป็น คู่สมรส หรือ ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง”

มาตรา ๖๗ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๑๖๒๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น”

มาตรา ๖๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๒๘ คู่สมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน”

มาตรา ๖๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

.....

.....

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ตามข้อ ๑๑๐ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคล ทุกคน ได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และ ในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิดความเท่าเทียมและได้รับการรับรอง และคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญ

(๑) กำหนดให้ ชาย หญิง หรือบุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น และหรือสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย และกำหนดเงื่อนไขของการหมั้นและการสมรส โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ และมาตรา ๑๔๖๐)

(๒) หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมทั้งนี้ ยังกำหนดให้ตัดคำว่า สามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุ ความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

(๓) กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส สิทธิและหน้าที่ และความคุ้มครองไว้ตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

(๔) หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

(๕) กำหนดในเรื่องทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การจัดการสินสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๔๖๙ มาตรา ๑๔๗๐ มาตรา ๑๔๗๕ มาตรา ๑๔๗๖ มาตรา ๑๔๗๖/๑ มาตรา ๑๔๗๗ มาตรา ๑๔๗๙ มาตรา ๑๔๘๑ มาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ มาตรา ๑๔๘๕ มาตรา ๑๔๘๖ มาตรา ๑๔๘๗ มาตรา ๑๔๘๘ มาตรา ๑๔๘๙

มาตรา ๑๔๙๐ มาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒ มาตรา ๑๔๙๒/๑ และมาตรา ๑๔๙๓) ลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๙๘/๑๕ มาตรา ๑๕๙๘/๑๗) และ ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๙๘/๓๘)

(๖) กำหนดเงื่อนไขระหว่างคู่สมรสว่าด้วย การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดู หลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๕๙๘ มาตรา ๑๕๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐ มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓)

(๗) ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใดที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติมมาตรา ๑๕๙๘/๔๒)

(๘) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ผู้ที่รู้แล้วว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียน เพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำ ผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มิให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ชำนั้นเป็นคู่สมรส หรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

(๙) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี ถ้าผู้ตายเป็นผู้สมรสแล้ว การคิดส่วนแบ่งและการปันทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรส ที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น ในเรื่องส่วนแบ่งในทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการหย่าโดยยินยอมทั้งสองฝ่าย อันมีบทบัญญัติเพิ่มเติมให้บริบูรณ์ในมาตรา ๑๖๓๗ และ ๑๖๓๘ และโดยเฉพาะต้องอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๑๕๑๓ ถึง ๑๕๑๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ แต่การคิดส่วนแบ่งนั้นมีผลตั้งแต่วันที่การสมรสได้สิ้นไปด้วยเหตุความตายนั้น (มาตรา ๑๖๒๕ (๑))

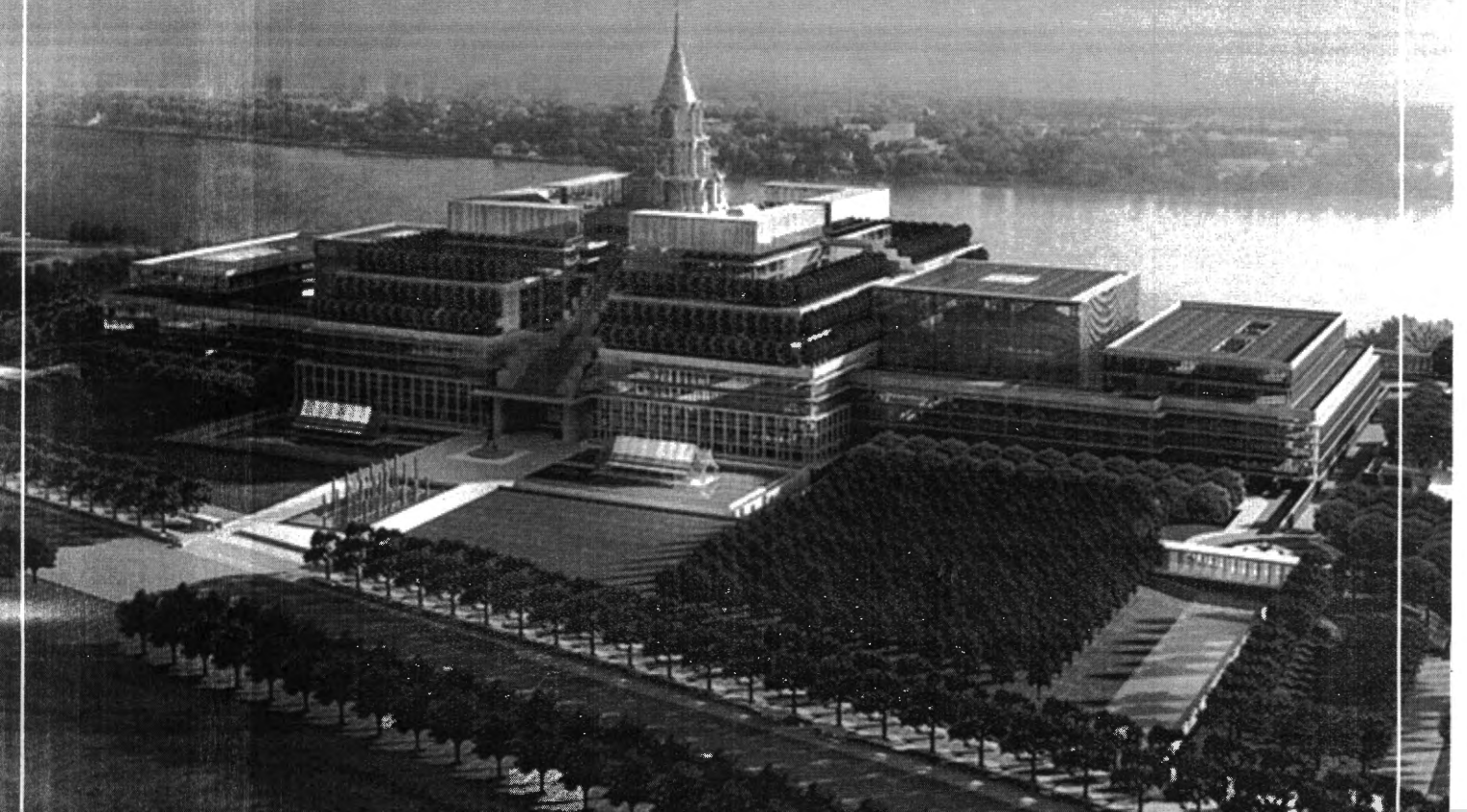
(๑๐) กำหนดให้ตัดคำว่า “สามีภริยา” และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” กรณี คู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกันตามกฎหมาย มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิ โดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน (มาตรา ๑๖๒๘)

(๑๑) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
นายธัญวรัตน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กฎหมายใหม่

แก้ไขเพิ่มเติม

ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ชาย หญิง หรือบุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกัน สามารถหมั้น สมรสกันได้ตามกฎหมายเป็นคู่หมั้น คู่สมรสที่ขอบด้วยกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ และหมวด ๒ (มาตรา ๑๔๓๕ มาตรา ๑๔๓๗ มาตรา ๑๔๓๙ มาตรา ๑๔๔๐ มาตรา ๑๔๔๑ มาตรา ๑๔๔๒ มาตรา ๑๔๔๓ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ มาตรา ๑๔๔๗/๑ มาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ มาตรา ๑๔๕๘ มาตรา ๑๔๖๐)

๒. หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา โดยแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม และยังคงกำหนดให้ตัดคำว่าสามีและภริยา และให้เพิ่มคำว่า “คู่สมรส” ในบรรพ ๑ หลักทั่วไป ลักษณะ ๒ บุคคล ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา (มาตรา ๔๓) และลักษณะ ๖ อายุความ หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา ๑๙๓/๒๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขในหมวดนี้

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสซึ่งบุคคลสองคน สมรสกัน ให้มีสิทธิและหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๓ (มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๒ และมาตรา ๑๔๖๓)

๔. หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามี โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็น หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติม

๕. สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสที่ขอบด้วยกฎหมายจัดการทรัพย์สินละหนี้สินร่วมกัน โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๔ (มาตรา ๑๔๖๕ มาตรา ๑๕๖๙ มาตรา ๑๕๗๐ มาตรา ๑๕๗๕ มาตรา ๑๕๗๖ มาตรา ๑๕๗๖/๑ มาตรา ๑๕๗๗ มาตรา ๑๕๗๘ มาตรา ๑๕๘๑ มาตรา ๑๕๘๒ มาตรา ๑๕๘๓ มาตรา ๑๕๘๔ มาตรา ๑๕๘๔/๑ มาตรา ๑๕๘๕ มาตรา ๑๕๘๖ มาตรา ๑๕๘๗ มาตรา ๑๕๘๘ มาตรา ๑๕๘๙ มาตรา ๑๕๙๐ มาตรา ๑๕๙๑ มาตรา ๑๕๙๒ มาตรา ๑๕๙๒/๑ มาตรา ๑๕๙๓)

๖. การสิ้นสุดการสมรส การเพิกถอนการสมรส การหย่าขาดจากการสมรส การจัดการทรัพย์สินหลังสิ้นสุดการสมรส การเรียกค่าทดแทนค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังสิ้นสุดการสมรส โดยแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ ลักษณะ ๑ หมวด ๕ - ๖ (มาตรา ๑๕๙๘ มาตรา ๑๕๙๙ มาตรา ๑๕๐๔ มาตรา ๑๕๐๘ มาตรา ๑๕๑๕ มาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ มาตรา ๑๕๒๓ มาตรา ๑๕๓๐

มาตรา ๑๕๓๒ และมาตรา ๑๕๓๓) และแก้ไขลักษณะ ๒ หมวด ๓ ความปกครอง (มาตรา ๑๕๔๘/๑๕ มาตรา ๑๕๔๘/๑๗ และลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๑๕๔๘/๓๘)

๗. ให้คู่สมรสซึ่งเป็นเพศเดียวกันซึ่งจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดามารดาและบุตรแล้วแต่กรณีตามบรรดากฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบใต้ที่บัญญัติให้สิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามมาตรานี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติม มาตรา ๑๕๔๘/๔๒)

๘. ให้กรณีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นผู้ที่ฆ่าคู่สมรสของตนเป็นผู้ถูกจำคุกมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก (มาตรา ๑๖๐๖ (๓))

๙. คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือสมรสที่ร้างกัน หรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่าขาดจากกัน ตามกฎหมาย เป็นทายาทโดยธรรม มีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสอีกฝ่ายที่เสียชีวิต (มาตรา ๑๖๒๕ (๑) และ มาตรา ๑๖๒๘)

๒.๒ เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรานั้นขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติซึ่งปรากฏในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขัดต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้บุคคลทุกคนได้รับการรับรองสิทธิต่าง ๆ เช่นสิทธิในเรื่องการหมั้น สิทธิในการจดทะเบียนสมรส สิทธิในการจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรม การรับบุตรบุญธรรม และในการรับมรดกจากคู่สมรส ซึ่งการแก้ไขนี้จะทำให้สิทธิของบุคคลทุกคนเกิดความเท่าเทียม และได้รับการรับรองและคุ้มครองทางกฎหมาย สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

เสนอเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ หลักทั่วไป บรรพ ๕ ครอบครัวและบรรพ ๖ มรดก

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ การเสนอขอแก้ไขเพื่อให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำการหมั้นและสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อบุคคลธรรมดาได้หมั้นหรือสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

ก็ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา” เป็น “ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส” ทรัพย์สินระหว่าง

สามีภริยา เป็น “ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส” รวมถึงการแบ่งมรดกของผู้ตายที่มีคู่สมรส โดยได้ขอแก้ไขถ้อยคำในหลายมาตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “สามีและภรรยา” เป็น “คู่สมรส”

การหมั้น ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ซึ่งมีอายุ ๑๗ ปีบริบูรณ์ทำการกันได้ และเสนอกำหนดคำศัพท์ขึ้นใหม่เป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น” แทนคำว่า “ชาย” และ “หญิง” และแบบของการหมั้นให้ผู้หมั้นส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้กับผู้รับหมั้น ในส่วนของเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่หมั้นยังคงตามหลักการเดิมเพียงแต่ปรับถ้อยคำเป็น “ผู้หมั้น” และ “ผู้รับหมั้น”

การสมรส ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศซึ่งมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ สามารถสมรสกันได้ หรือหากมีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ สำหรับเงื่อนไขการสมรสยังคงหลักการเดิม แต่มีการปรับถ้อยคำจากคำว่า “ชาย” หรือ “หญิง” เป็น “บุคคล” เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสมรสระหว่างบุคคล เช่น

๑. บุคคลซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาจะทำการสมรสกันมิได้
๒. บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสไม่ได้
๓. การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองยินยอมเป็นคู่สมรส
๔. คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันคู่สมรสและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูตามความสามารถและฐานะ

ของตน

๕. การจัดการทรัพย์สิน หนี้สินของคู่สมรส สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส
๖. การหย่า เหตุหย่า การฟ้องหย่าระหว่างคู่สมรส สิทธิได้รับค่าทดแทน การแบ่งสินสมรส
๗. การเป็นผู้อนุบาลคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งกรณีศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
๘. การรับบุตรบุญธรรม

การรับมรดก กรณีผู้ตายมีคู่สมรส ต้องมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยให้นำเรื่องส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และคู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมีได้หย่ากันตามกฎหมายยังคงมีสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน

๒. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ศาลยุติธรรม
๒. อัยการสูงสุด
๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. กรมการปกครอง
๖. กรมบัญชีกลาง
๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
๙. ประชาชน

๓. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

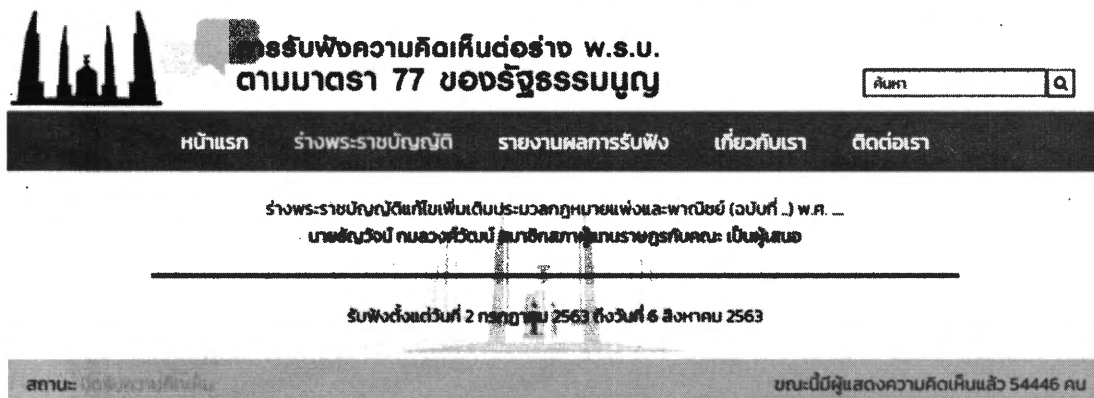
๑. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” และ “ต่างเพศ” สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่
๒. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” หรือ “ต่างเพศ” สามารถสมรสกันได้ตามกฎหมายหรือไม่
๓. ควรแก้ไขอายุบุคคลที่จะทำการสมรสกันได้ต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือไม่
๔. ควรแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศมีสิทธิ หน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกันเหมือนสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาหรือไม่

๔. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๔.๑ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ถึงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ รวมระยะเวลา ๓๗ วัน

๔.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ .) พ.ศ. ...
ประเภทร่าง เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นร่างการเงิน
เสนอโดย นายธัญวัจน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

(๒) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

๑. ศาลยุติธรรม
๒. อัยการสูงสุด
๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๔. กระทรวงมหาดไทย
๕. กรมการปกครอง
๖. กรมบัญชีกลาง
๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๘. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

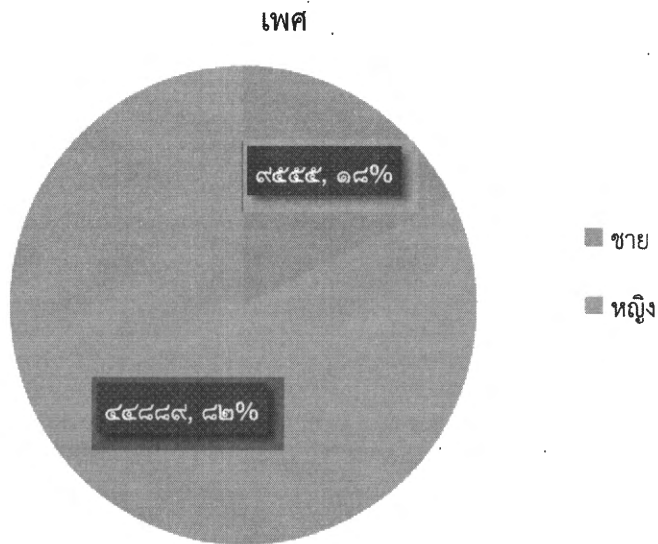
๕. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

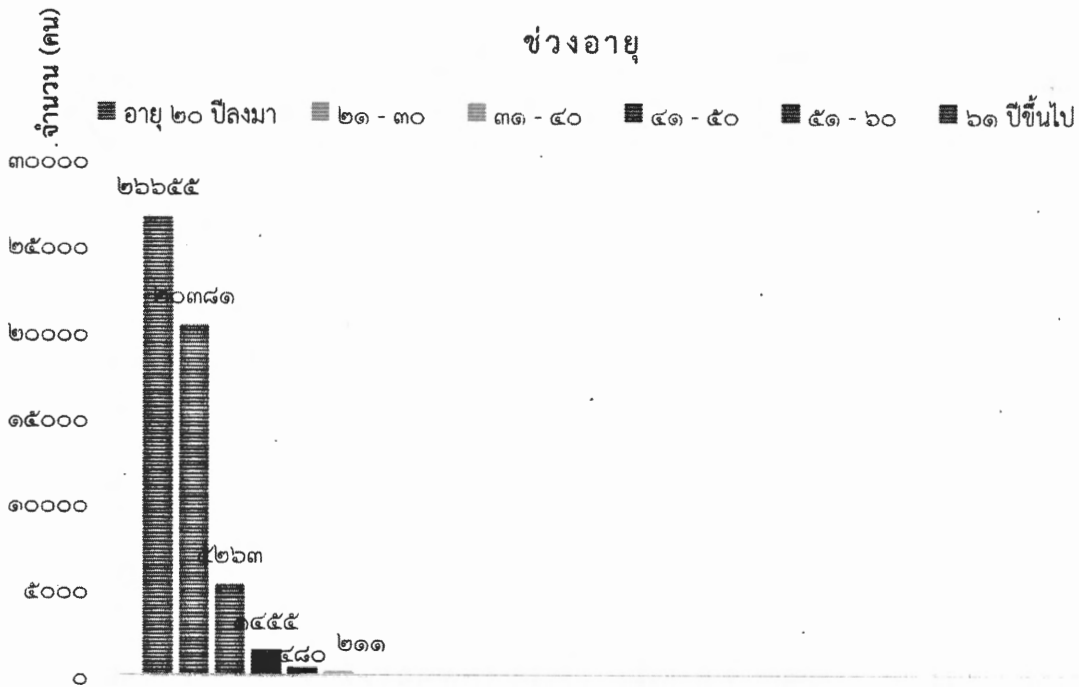
จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

มีผู้เข้าเยี่ยมชมเว็บไซต์ ๑,๒๔๗,๕๓๑ ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕๔,๔๔๕ ราย โดยมีรายละเอียดผู้แสดงความคิดเห็นดังนี้

๑. เพศ

๒. ช่วงอายุ

๓. กลุ่มอาชีพ

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน ๔,๔๒๘ คน
ข้าราชการบำนาญ	จำนวน ๘๖ คน
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	จำนวน ๔,๘๖๕ คน
เกษตรกร	จำนวน ๒๙๑ คน
รับจ้าง	จำนวน ๕,๐๑๑ คน
นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน ๓๕,๐๕๐ คน
อื่น ๆ เช่น ครู	จำนวน ๔,๕๕๖ คน

๔. ความเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติ

ศาลยุติธรรม	จำนวน ๑๑๔ คน
อัยการสูงสุด	จำนวน ๑๔ คน
กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์	จำนวน ๑๖๒ คน
กระทรวงมหาดไทย	จำนวน ๔๔ คน
กรมการปกครอง	จำนวน ๓๒ คน
กรมบัญชีกลาง	จำนวน ๔๔ คน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	จำนวน ๓๙ คน
สมาคม ชมรม องค์กรที่ดำเนินงาน เกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	จำนวน ๗๘๗ คน
ประชาชนทั่วไป	จำนวน ๕๓,๒๐๙ คน

จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง จำนวน ๗ ราย ประกอบด้วย

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๒. กรมการปกครอง
๓. กรมบัญชีกลาง
๔. สำนักงานอัยการสูงสุด
๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๖. สำนักงานศาลยุติธรรม
๗. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ

๕.๒ ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้ดังนี้

๑. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” และ “ต่างเพศ” สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน สามารถทำการหมั้นกันได้โดยไม่จำกัดว่าบุคคลเพศใดเป็นผู้หมั้นหรือผู้รับหมั้น ซึ่งเดิมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ชายต้องเป็นผู้หมั้นและหญิงเป็นผู้รับหมั้น การเสนอขอแก้ไขเช่นนี้เป็นการแก้ไขกฎหมายให้บุคคลทุกเพศมีความเท่าเทียมกัน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>การหมั้น คือการแสดงความพร้อมในการสมรส จึงไม่ควรจำกัดเฉพาะไว้ให้เฉพาะบุคคลต่างเพศ</p> <p>สังคมควรเปิดกว้างในเรื่องการหมั้น สมควรดำเนินการมานานแล้วในเรื่องการให้บุคคลเพศเดียวกันทำการหมั้นกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากคนทุกคนมีมีสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมกัน การหมั้นไม่ควรจำกัดอยู่ที่เรื่องเพศของบุคคลเพราะอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญในหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ และถือเป็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสิทธิมนุษยชน และการเปิดโอกาสเช่นนี้แสดงถึงความทันสมัยของสังคม การที่คนสองคนจะสร้าง</p>	<p>การหมั้นยังควรต้องเกิดขึ้นระหว่างหญิงกับชาย เท่านั้น การให้บุคคลเพศเดียวกันหมั้นกันได้อาจสร้างปัญหาความสับสนทางสังคมขึ้นได้ ผิดจารีตศีลธรรม ธรรมเนียมแต่โบราณ จึงควรยึดหลักเพศสภาพเดิม (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ครอบครัวกัน มีความรักและห่วงใยกัน ไม่ควรจะจำกัดอยู่ที่เรื่องเพศของบุคคล (เว็บไซต์)	

๒. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น “เพศเดียวกัน” หรือ “ต่างเพศ” สามารถสมรสกันได้ ตามกฎหมายหรือไม่

เห็นด้วย	เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะต่างเพศหรือเพศเดียวกัน สามารถทำการสมรสกันได้ตามกฎหมาย เป็นการรับรองสิทธิในความผูกพันของคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส และการจัดการความสัมพันธ์ทางครอบครัว ครอบคลุมการจดทะเบียนสมรสและทะเบียนหย่า สิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สมรส การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรมและมรดก จึงมีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>เพื่อความเท่าเทียมของบุคคล ทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน ซึ่งล้วนมีเสรีภาพในตัวเองจึงไม่ควรที่ให้การเลือกคู่ครองของบุคคลถูกจำกัดไว้โดยกฎหมาย บุคคลทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน เสียภาษีให้รัฐเหมือน ๆ กัน การที่บุคคลเพศเดียวกันรักกันจึงควรได้รับการรับรองโดยกฎหมายให้ทำการสมรสกันได้</p> <p>การให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้จะทำให้เกิดสิทธิ หน้าที่ในการดูแลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในยามเจ็บป่วยที่อีกฝ่ายไม่อาจตัดสินใจ เพื่อให้การยินยอมในการรักษา ปัจจุบันต้องให้ญาติที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเป็นผู้ให้ความยินยอม ซึ่งหากให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้คู่สมรสจะได้รับการช่วยเหลือตัดสินใจได้ และจะนำไปสู่การจัดการชีวิตของคู่สมรสด้านอื่น ๆ ที่ดีขึ้น ซึ่งเรื่องนี้รัฐน่าจะดำเนินการมานานแล้ว</p> <p>การให้โอกาสบุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ เป็นการเอื้ออำนวยให้การกระทำนิติกรรม ธุรกิจ การติดต่อราชการต่าง ๆ ของคู่สมรสเพศเดียวกันจะทำได้โดยสะดวกและชอบด้วยกฎหมาย</p>	<p>การสมรสของคนเพศเดียวกันควรออกเป็นกฎหมายแยกเฉพาะ</p> <p>การสมรสควรต้องเป็นเรื่องระหว่างชายกับหญิง การให้คนเพศเดียวกันสมรสกันดูไม่มีความเหมาะสมขัดต่อธรรมเนียม ประเพณี จารีตของสังคมไทย มีความผิดธรรมชาติของบุคคลและผิดศีลธรรม และถือว่าเป็นบาปตามความเชื่อในบางศาสนา (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	เห็นด้วย
การที่มีกฎหมายเปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ ยังแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยด้วย เนื่องจากเป็นการเคารพสิทธิและเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน (เว็บไซต์)	

๓. ควรแก้ไขอายุบุคคลที่จะทำการสมรสกันได้ต้องมีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้บุคคลสมรสกันได้เมื่อมีอายุ ๑๘ ปี บริบูรณ์เป็นการแก้ไขเพื่อให้มีความเป็นสากลและเป็นไปตามบริบทสังคมไทย สอดคล้องกับการพัฒนาการเป็นเยาวชนตามกฎหมายศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (กรมการปกครอง)</p> <p>บุคคลช่วงอายุ ๐ - ๑๘ ปี เป็นช่วงที่อยู่ในความคุ้มครองทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิเด็ก เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ที่ให้ความหมายว่าเด็ก คือ บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ (องค์กร love pattaya บริษัทไลฟ์ สกิลไทยแลนด์ จำกัด คณะนักศึกษานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p> <p>บุคคลอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปถือว่าเป็นวัยที่อยู่ในช่วงการเจริญพันธุ์ เริ่มมีความคิดเป็นของตัวเอง มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ชีวิตพอสมควร และเรียนอยู่ในวัยที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งเป็นระดับที่สามารถตัดสินใจเรื่องของตนเองได้ทั้งการศึกษาและครอบครัว</p> <p>บุคคลที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปก็มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเช่นกัน จึงควรมีสิทธิในการสร้างครอบครัว</p> <p>ตามกฎหมายเดิม อายุ ๑๗ ปี ถือว่ายังน้อยไป บางคนยังเรียนไม่จบการศึกษาระดับมัธยม (เว็บไซต์)</p>	<p>แนวทางที่ ๑</p> <p>เห็นว่าอายุ ๑๗ ปีตามกฎหมายเดิม มีความเหมาะสมแล้ว หรือต่ำกว่าเช่น ๑๕ ปี ๑๖ ปีก็น่าจะให้สมรสได้โดยต้องพิจารณาเป็นกรณีไปและภายใต้ความยินยอมของผู้ปกครอง</p> <p>แนวทางที่ ๒</p> <p>การให้บุคคลที่อายุน้อยเกินไปสมรสกันไปอาจเป็นปัญหาครอบครัวตามมาในภายหลัง เนื่องจากวุฒิภาวะยังเป็นเด็กอยู่ และในปัจจุบันยังถือว่าอยู่ในวัยเรียน ควรให้ความพร้อมเพราะเป็นการสร้างสถาบันครอบครัว</p> <p>ควรที่จะให้บุคคลที่บรรลุนิติภาวะโดยอายุ คือ ๒๐ ปีขึ้นไป สมรสกันหรือพ้นภาวะทางทหาร พ้นภาวะทางการศึกษา (เว็บไซต์)</p>

๔. ควรแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศมีสิทธิ หน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกันเหมือนสิทธิ หน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาหรือไม่

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
<p>การแก้ไขให้คู่สมรสทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศสิทธิหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกันเหมือนสิทธิ หน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลแพ่งและพาณิชย์เดิมทุกประการ สามารถรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมร่วมกัน ได้โดยมีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกัน และระหว่างบิดามารดาและบุตร เหมือนตามที่บรรดากฎหมายใด ๆ บัญญัติให้เป็นสิทธิและหน้าที่แก่สามีภริยา หรือสามี หรือภริยา หรือคู่สมรส หรือบิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา มีความเหมาะสมสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรมการปกครอง) และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย (กรมบัญชีกลาง)</p> <p>ปัญหาเรื่องทรัพย์สินที่บุคคลเพศเดียวกันที่ใช้ชีวิตร่วมกันจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ที่ให้ทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างการสมรสเป็นสินสมรส ดังนั้น หากการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า หรือความตาย จะต้องมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และสิทธิในการเข้ารับมรดกของอีกฝ่าย ซึ่งยุติธรรมกว่าการใช้ชีวิตคู่ และมีการทำมาหากินร่วมกันแต่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองเหมือนในปัจจุบัน (องค์กร love pattaya, บริษัทไลฟ์สเกิลไทยแลนด์ จำกัด, คณะศึกษานิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เว็บไซต์)</p> <p>จะเป็นการช่วยคุ้มครองเรื่องทรัพย์สินที่บุคคลเพศเดียวกันได้ทำมาหากินร่วมกันในขณะที่ได้ใช้ชีวิตร่วมกันฉันคู่สมรส ทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน</p> <p>การให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้และมีสิทธิหน้าที่เหมือนสามี ภริยา ย่อมทำให้บุคคลเพศเดียวกันที่ได้ใช้ชีวิตร่วมกันจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เช่น กรณีการเจ็บป่วยที่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสหรือญาติเพื่ออนุญาตให้แพทย์ทำการรักษา</p> <p>เห็นสมควรให้ปรับเรื่องสิทธิ หน้าที่ของคนที่ตั้งงานกันเป็นสิทธิหน้าที่ของคู่สมรส แทนคำว่า</p>	<p>ไม่เห็นด้วยเนื่องจากการสมรสต้องเป็นเรื่องของบุคคลต่างเพศ การแต่งงานของเพศเดียวกันจะไม่เป็นระบบครอบครัว</p> <p>อาจเป็นช่องโหว่ของกฎหมายที่ทำให้มีการแต่งงานของเพศเดียวกัน แล้วมีมีฉ้อฉลพวยโอกาสจากการสมรส ในการหาประโยชน์ สิทธิ หน้าที่จากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง (เว็บไซต์)</p>

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
สิทธิหน้าที่ของสมาชิกฯ ไม่ว่าจะเป็นการสมรสของบุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศ (เว็บไซต์)	

ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๑. เห็นชอบด้วยในหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่ให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำการหมั้นและสมรสกันได้ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และยังให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีแนวทางและหลักการที่ใกล้เคียงกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมบัญชีกลาง, สำนักงานศาลยุติธรรม)

๒. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้บุคคลไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เกิดความเท่าเทียม และได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้อาจมีความคล้ายคลึงหรือทำนองเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เนื่องจากมีหลักการเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ทางครอบครัวระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน ซึ่งควรบัญญัติกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะเนื่องจากหากบังคับใช้แล้วมีปัญหาในภายหลังการแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำได้สะดวกและไม่กระทบกับสิทธิและหน้าที่ในเรื่องครอบครัวระหว่างชายกับหญิง

การเสนอในรูปของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจกระทบสิทธิและหน้าที่ของชายและหญิงที่เป็นคู่สมรสตามกฎหมายอยู่เดิม (สำนักงานอัยการสูงสุด)

๔. ต้องมีการเสนอแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของข้าราชการให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้บุคคลเพศเดียวกันสมรสกันได้ โดยเฉพาะถ้อยคำ สมาชิกเป็นคู่สมรส (กรมบัญชีกลาง)

๕. ควรมีการตั้งหรือพัฒนาให้มีสถาบัน องค์กรในการดำเนินการเรื่องบุตรบุญธรรม (เว็บไซต์)

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตราขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ วรรคสาม เนื่องจากเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศ โดยเฉพาะบทบัญญัติในบรรพ ๕ ที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคของบุคคล ไม่เคารพสิทธิมนุษยชนที่เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเพศเดียวกันที่มีความผูกพันทางกาย จิตใจ และประสงค์จะใช้ชีวิตด้วยกันแบบครอบครัวเดียวกัน เหมือนบุคคลต่างเพศ

จึงสมควรแก้ไขให้บุคคลธรรมดาทุกคนมีสิทธิทำการหมั้น การสมรส การจัดการทรัพย์สินของคู่สมรส การเป็นทายาทโดยธรรมระหว่างกันตามกฎหมายมรดก การรับบุตรบุญธรรม เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันของบุคคล

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

หากมีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถทำการหมั้น หรือสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการรับรองสิทธิ หน้าที่ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส การรับบุตรบุญธรรมและมรดก โดยใช้กฎหมายเดียวกัน คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เหมือนบุคคลต่างเพศกัน ย่อมเป็นการรับรองสิทธิของในความผูกพันของคนที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันให้เป็นคู่สมรส ซึ่งเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกเพศ และสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของบุคคล

บุคคลที่เป็นเพศเดียวกันเมื่อสมรสกันโดยชอบกฎหมายได้แล้ว ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้เหมือนกับบุคคลต่างเพศ เช่น สิทธิในการตัดสินใจด้านการรักษาพยาบาลแทนคู่สมรส สิทธิประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การทำธุรกรรมทางการเงินร่วมกัน การได้รับมรดก การรับบุตรบุญธรรมและสิทธิในการเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในรูปแบบใหม่อีกรูปแบบหนึ่ง

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

กฎหมายว่าด้วยทะเบียนครอบครัว

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔

พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๔

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.

๒๕๕๓

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๕.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

กรมการปกครอง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการปรับปรุงระบบการให้บริการทางทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ

กรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในส่วนของบุคคลที่เป็นข้าราชการสมรสกับคู่สมรสเพศเดียวกัน ย่อมมีสิทธิเบิกเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ อาจส่งผลให้ผู้มีสิทธิมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่องบประมาณค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นภาระทางการคลังของประเทศได้

๕.๒ ผลกระทบต่อสังคม

โครงสร้างสถาบันครอบครัวจะเปลี่ยนรูปแบบไป จากครอบครัวของบุคคลต่างเพศที่ใช้เพศกำเนิดเป็นตัวบ่งชี้ว่าใครคือสามี ภรรยา และบิดา มารดา กลายเป็นครอบครัวของบุคคลเพศเดียวกันที่มีความเป็นคู่สมรสหรือคู่ชีวิตมากกว่าความเป็นสามีภรรยา หรือบิดามารดาที่บ่งชี้ด้วยเพศกำเนิด

๕.๓ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนครอบครัวทั้งหมด

กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง อาจต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการเพื่อให้ครอบคลุมคู่สมรสทั้งต่างเพศและเพศเดียวกัน

๖. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

มี

ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

.....

.....

๗. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

มี

ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

.....

.....

๘. บทกำหนดโทษ

ไม่มี

โทษทางอาญา

โทษทางปกครอง

โทษปรับเป็นพินัย

โทษอุปรกรณ์

เหตุผลและความจำเป็น

.....

.....

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ ทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓

The screenshot shows a website header with the title "การรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ. ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ" (Public Hearing on the Draft Bill of Rights, Article 77 of the Constitution). Below the title is a search bar with the word "ค้นหา" (Search) and a magnifying glass icon. A navigation menu includes "หน้าแรก" (Home), "ร่างพระราชบัญญัติ" (Draft Bills), "รายงานผลการรับฟัง" (Public Hearing Results), "เกี่ยวกับเรา" (About Us), and "ติดต่อเรา" (Contact Us). The main content area features the text "ร่างพระราชบัญญัติที่เปิดรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ" (Draft Bill of Rights that has been open to public hearing under Article 77 of the Constitution) and a small image of the Thai Parliament building. At the bottom left, there is a logo and the text "รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น" (Public Hearing Results Report).

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ. ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ

ค้นหา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
นายธัญวรินทร์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

รับฟังตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 6 สิงหาคม 2563

สถานะ: ปิดรับความคิดเห็น

ขณะนี้ มีผู้แสดงความคิดเห็นแล้ว 54447 คน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประเภทร่าง เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นร่างการเงิน

เสนอโดย นายธัญวรินทร์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

เสนอเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 หลักทั่วไป บรรพ 5 ครอบครัวและบรรพ 6 มรดก สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การเสนอขอแก้ไขเพื่อให้บุคคลธรรมดาทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ สามารถทำการหมั้นและสมรสกันได้ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเมื่อบุคคลธรรมดาได้หมั้นหรือสมรสกันอย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ก็ให้มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่า "ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา" เป็น "ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส" ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา เป็น "ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส" รวมถึงการแบ่งมรดกของผู้ตายที่มีคู่สมรส โดยได้ขอแก้ไขถ้อยคำในหลายมาตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "สามีและภรรยา" เป็น "คู่สมรส"

การหมั้น ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศซึ่งมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ทำการกันได้ และเสนอกำหนดคำศัพท์ขึ้นใหม่เป็น "ผู้หมั้น" และ "ผู้รับหมั้น" แทนคำว่า "ชาย" และ "หญิง" และแบบของการหมั้นให้ผู้หมั้นส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้กับผู้รับหมั้น ในส่วนของเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่หมั้นยังคงตามหลักการเดิมเพียงแต่ปรับถ้อยคำเป็น "ผู้หมั้น" และ "ผู้รับหมั้น"

การสมรส ให้บุคคลเพศเดียวกันหรือต่างเพศซึ่งมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ สามารถสมรสกันได้ หรือหากมีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้ สำหรับเงื่อนไขการสมรสยังคงหลักการเดิม แต่มีการปรับถ้อยคำจากคำว่า "ชาย" หรือ "หญิง" เป็น "บุคคล" เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสมรสระหว่างบุคคล เช่น

- บุคคลซึ่งเป็นญาติสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาจะทำการสมรสกันมิได้
- บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสไม่ได้
- การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองยินยอมเป็นคู่สมรส
- คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันคู่สมรสและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูตามความสามารถและฐานะของตน
- การจัดการทรัพย์สิน หนี้สินของคู่สมรส สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส
- การหย่า เหตุหย่า การฟ้องหย่าระหว่างคู่สมรส สิทธิได้รับค่าทดแทน การแบ่งสินสมรส
- การเป็นผู้อนุญาตคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งกรณีศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- การรับบุตรบุญธรรม

การรับมรดก กรณีผู้ตายมีคู่สมรส ต้องมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยให้นำเรื่องส่วนแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส และคู่สมรสที่ร้างกันหรือแยกกันอยู่โดยยังมิได้หย่ากันตามกฎหมายยังคงมีสิทธิโดยธรรมในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน

ผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. ศาลยุติธรรม
2. อัยการสูงสุด
3. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
4. กระทรวงมหาดไทย
5. กรมการปกครอง
6. กรมบัญชีกลาง
7. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
8. สมาคม ชมรม องค์กร ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ
9. ประชาชน

ประเด็นเพื่อรับฟังความคิดเห็น

1. ควรแก้ไขให้บุคคลไม่ว่าจะเป็น "เพศเดียวกัน" และ "ต่างเพศ" สามารถทำการหมั้นกันได้หรือไม่

รับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ. ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ

ดาวโหลดร่างพระราชบัญญัติ

ดาวโหลดเอกสารประกอบ

รายงานสรุปความคิดเห็น

แสดงความคิดเห็น

สงวนลิขสิทธิ์ © สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
อาคารรัฐสภา (เกียกกาย)
ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ

Ins 0989595299 section77@parliament.go.th

สถิติผู้เข้าชม

1247961 คน

ตั้งแต่ 10 ตุลาคม 2562